

Betere bescherming drinkwaterbronnen nodig

In 2015 moest de inname van water uit Maas en Rijn in Nederland gestaakt worden vanwege de slechte chemische waterkwaliteit. Begin 2015 vond een omvangrijke verontreiniging met fenol in de Rijn plaats. In de zomer volgde een incidentele lozing van een “nieuwe” organische verbinding met de naam pyrazool in de Maas. Die zorgde er voor dat 2015 een recordjaar werd: niet eerder werd een inname zo lang gestaakt (Heel, enkele maanden), was de waterstand in spaarbekken De Gijster in de Biesbosch zo laag als gevolg van een puntlozing en moest er water uit de Lek worden ingezet voor de drinkwatervoorziening van de regio Den Haag. Overigens is pyrazool ook in significante concentraties aanwezig in de Rijn vanwege een structurele lozing bij Dormagen. Aan het einde van het jaar leidde een lozing van dimethoaat tot een innamestop uit de Afgedamde Maas bij Brakel die tot 7 april 2016 zou duren.

Vergunningverlening en handhaving moet beter

De verontreiniging met fenol die begin 2015 plaatsvond in de Rijn was van een omvang die nog niet eerder is gezien. De vermoedelijke oorzaak is een illegale lozing vanaf een schip. RIWA zal bij dergelijke verontreinigingen in de toekomst sneller informatie uit wisselen met Rijkswaterstaat en de milieueenheid van de politie om de pakkans van de lozer te vergroten. Een andere, structurele lozer, die op de hoogte bleek van de aanwezigheid van pyrazool in diens afvalwater heeft geen eisen voor deze stof in zijn lozingsvergunning. Uit recente gesprekken met vertegenwoordigers van het *Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz Nordrhein-Westfalen* (LANUV) blijkt dat niet in de vergunning opgenomen stoffen geloosd mogen worden. Aanpassen van deze vergunning vergt een aanpassing van de wet op federaal niveau en daar is weinig animo voor.

Deze voorbeelden laten zien dat er nog veel te verbeteren valt aan de praktijk van vergunningverlening en handhaving rondom lozingen vanuit de industrie of vanaf schepen. Opkomende stoffen, waaronder nog ‘onbekende stoffen’, zorgen steeds vaker voor verrassingen. Door de ontwikkeling van nieuwe laboratoriumtechnieken worden de laatste jaren steeds meer bekende en onbekende opkomende stoffen gevonden. Vaak blijken ze van industriële herkomst te zijn. Het incident met de lozing van pyrazool is daar een voorbeeld van. De drinkwaterbedrijven moeten steeds meer inspanningen leveren om goed drinkwater te kunnen blijven produceren. Het is een goede zaak dat de rijksoverheid in Nederland thans initiatieven neemt tot een gestructureerde aanpak van deze opkomende stoffen. RIWA wil ook dat de praktijk van vergunningverlening en handhaving inzake lozingen conform de EU Richtlijn Industriële Emissies wordt verbeterd.

Röntgencontrastmiddelen eenvoudig terug te dringen

Röntgencontrastmiddelen overschrijden ook anno 2015 veelal de ERM-streefwaarde in de Maas en Rijn. Een

IAWR-rapport over dit onderwerp geeft een overzicht van de aanwezige kennis en feiten over deze middelen in het Rijnstroomgebied. Het gebruik van plaszakken lijkt een veelbelovende oplossing om concentraties in het oppervlaktewater te verminderen. Patiënten die in het ziekenhuis een scan ondergaan krijgen dan een aantal plaszakken mee naar huis om te zorgen dat hun urine met röntgencontrastmiddelen de eerste 24 uur niet in het riool verdwijnt. Uit een verkenning door RIWA-Rijn blijkt dat de invoering hiervan in Nederland kansrijk is wanneer de gehele keten hierbij wordt betrokken.

Bij lage afvoer is er minder verdunning

2015 werd gekenmerkt door een lange periode met lage afvoeren in de Maas. Dan vindt er minder verdunning met regenwater plaats. Hierdoor bevat het Maaswater een groter aandeel al of niet gezuiverd afvalwater. Het gevolg is dat de gehalten aan verontreinigingen toenemen wat zowel invloed heeft op de ecologie in het stroomgebied als op de functie van de Maas als bron voor drinkwaterproductie. In 2015 namen in droge perioden bijvoorbeeld de concentraties van het geneesmiddel metformine toe van 1 naar ruim 2 µg/l. Als gevolg van klimaatverandering gaan er in de toekomst vaker lange perioden met lage Maasafvoer optreden, zo voorspellen de scenario's. Situaties zoals in 2015 kunnen zich dan vaker voordoen met alle gevolgen van dien. Ook in de Rijn is de invloed van lagere afvoeren op de waterkwaliteit merkbaar, zoals bij de lozing van pyrazool bij Dormagen: bij lagere debieten lopen de concentraties op.

Betere bescherming van de rivieren is noodzaak

Incidenten met lozingen van de stoffen pyrazool en dimethoaat hebben er voor gezorgd dat de inname van Maaswater als grondstof voor de drinkwaterproductie in Nederland enkele maanden niet heeft kunnen plaatsvinden. Verder ligt het aantal overschrijdingen van normen of streefwaarden van drinkwaterrelevante stoffen in de Maas al jaren rond de 10% van de metingen. De overschrijding van normen en streefwaarden in zowel het water uit de Maas als uit de Rijn betreft de inmiddels ‘bekende’ zorgstoffen als medicijnresten, röntgencontrastmiddelen, gewasbeschermingsmiddelen en industriële stoffen.

Het wordt hoog tijd dat de rivieren beter beschermd worden tegen verontreinigingen. RIWA zet daarom de komende tijd in op de volgende zaken:

- De emissie van stoffen wordt verminderd, ook in de zijrivieren.
- Bij het beheer van de zijrivieren wordt rekening gehouden met de benedenstroomse drinkwaterbronnen.
- De praktijk van vergunningverlening en handhaving inzake lozingen wordt verbeterd en conform de EU Richtlijn Industriële Emissies.
- Opkomende stoffen worden structureel aangepakt in het gehele stroomgebied.

[Klik hier voor het jaarrapport waterkwaliteit Maas 2015](#)

[Klik hier voor het jaarrapport waterkwaliteit Rijn 2015](#)